

korte berichten

Vijf Dassen op Gaasterlandse wegen gedood

Behalve 26 Reeën zijn er op de wegen door de Gaasterlandse Bossen in 1981 vijf Dassen door het verkeer gedood. De politie van Gaasterland noemt dat een opmerkelijk feit. Een woordvoerder verklaarde dat het aantal Dassen flink toeneemt in de Gaasterlandse bossen. Hetzelfde is ook het geval met de Reeën.

Weliswaar is er na het aanbrengen van wildspiegels een dalende tendens te constateren in het aantal verkeersslachtoffers, toch zijn er met name op de autoweg tussen Balk en Koudum nogal wat dieren doodgereden. In totaal vonden elf Reeën de dood op deze weg.

De vijf doodgereden Dassen zijn met een vergunning opgezet door een erkend preparateur ten behoeve van musea. Voor vogels zijn nog eens achttien opzetvergunningen door de politie te Balk verleend. Daaronder bevonden zich opmerkelijk veel havikachtigen, verklaarde een politiewoordvoerder.

Leeuwarder Courant, 21 februari 1982.

Jacht op Reeën in Nederland

De directie Faunabeheer (postbus 346, 2700 AH Zoetermeer) heeft in een mededeling laten weten dat aan belanghebbenden aanvraagformulieren kunnen worden verstrekt ter verkrijging van een vergunning voor het schieten van Reebokken in de periode van mei-september 1982 en voor Reegeiten/Reekalveren in de periode van januari-maart 1983.

De vergunninghouders worden er op gewezen, dat na afloop van de termijn waarbinnen het schieten op deze dieren wordt toegestaan, de bij de vergunning verstrekte wildmerken binnen een week aangetekend moeten worden teruggezonden aan de Directie Faunabeheer.

Over het schieten van Reeën in ons land is al veel te doen geweest (zie ook elders in dit tijdschrift).

Overigens hebben wij de indruk dat door

stroperij in ons land een groter aantal Reeën het slachtoffer wordt, dan via het officiële vergunningstelsel. Bovendien schijnt de vooruitgang van het Ree in Nederland mede te zijn veroorzaakt door de toegenomen achtervolging van de Vos.

Enige Vos op Noord-Beveland gedood

Jagers doden enige Vos op Noord-Beveland Colijnsplaat. Een drietal jagers heeft Noord-Beveland van zijn waarschijnlijke enige Vos beroofd. Voor zover in Noordbevelandse jagerskringen kon worden nagegaan, is het nog niet voorgekomen dat een dergelijk dier op het eiland is gesignaleerd.

Een jager uit het Noordbrabantse Teteringen heeft de Vos, die tussen Wissenkerke en Colijnsplaat in het riet zat verscholen, doodgeschoten nadat het dier door middel van een hond was opgejaagd. De Vos is meegenomen naar Teteringen om daar als trofee te worden opgezet.

De jacht op de Vos was met drie man sterk ingezet. Volgens één van de jagers was het nodig de Vos neer te schieten 'omdat' zo'n dier schade kan aanrichten aan bepaalde wildsoorten, zoals grondbroeders'.

Overgenomen uit 'Gooi en Eemlander' 13 januari 1982.

Schoontijd voor de Vos gevraagd

De Stichting Kritisch Faunabeheer heeft in een schrijven van 11 februari 1982 aan de minister van Landbouw en Visserij op basis van het onderzoek van drs. F.J.J. Niewold, verzocht een schoontijd in te voeren voor de Vos van 15 februari tot en met 15 juli.

De stichting meent, dat het advies van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer waar de heer Niewold aan is verbonden, ten onrechte nog niet tot verandering heeft geleid in het beleid inzake de Vos.

In het zelfde schrijven wordt de instelling van een schoontijd voor de Zwarte Kraai, Kauw en Ekster van 30 april tot en met 15 juli gevraagd.

Kolonie van Rosse Vleermuizen op landgoed 'Kernhem', Ede

In 1958 werd in verschillende holten van oude bomen in de lanen rond 'Huize Kernhem' een kolonie van Rosse Vleermuizen (*Nyctalus noctula*) ontdekt. In januari 1978 heeft het gemeentebestuur van Ede, op wiens gebied dit landgoed zich bevindt, dit terrein tot 'vleermuizenreservaat' verklaard.

Vanaf 1958 is er een jaarlijkse controle uitgevoerd. In de eerste jaren na de ontdekking werden de vleermuizen ook gevangen en geringd. Dit gebeurt nu al enige jaren niet meer. De kolonie wordt zo veel mogelijk met rust gelaten. Er wordt één maal per jaar gecontroleerd op de aanwezigheid van vleermuizen. Een enkele keer worden er een paar dode bomen, die gevaar kunnen gaan opleveren, gekapt. Maar door het ophangen van elf speciale vleermuiskasten is er weer nieuwe woongelegenheden bijgekomen. Bij een controle op 21 oktober 1981 bleken er nog steeds Rosse Vleermuizen aanwezig te zijn.

■ J.N. van Laar & H. Stel, Balilaan 5, 6712 AW Ede.

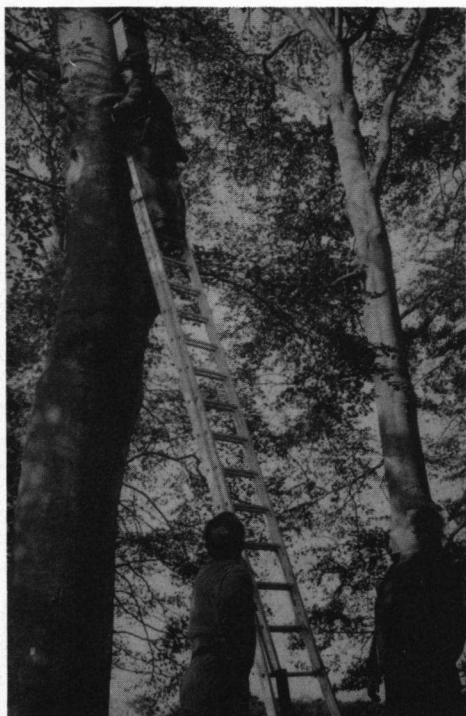
Overgenomen uit het Jaarverslag 1981 over Nestkastencontrole, Ringonderzoek en Rosse Vleermuizenkolonie in de gemeente Ede, gestencild, 5 bladzijden. Gratis verkrijgbaar voor geïnteresseerden na schriftelijke aanvraag bij bovenvermeld adres.

De heer Stel bij een van vleermuiskasten.
Foto: Dagblad 'De Gelderlander'.

Nestkastencontrole op het landgoed Kernhem.
Foto: Ton van Orizande.

Een prima samenwerking met de Gemeentelijke Brandweer te Ede, die bij het ophangen van de nestkasten voor de vleermuizen bijzonder prettig assisteerde.
Foto: A.M. Voûte.

Beroering om kappen van vleermuisbomen

Een aantal natuurliefhebbers uit Roden, de plaatselijke milieuvereniging en de Stichting Vrijwillig Bosbeheer (SVB) zijn bezorgd over (onder meer) het vleermuisbestand op het landgoed Mensinge bij Roden.

Ze zijn geschokt over de 'onnadenkendheid' van de familie Kymmell. Deze eigenaars van het bos hebben onlangs een aantal beuken, ter hoogte van de Roder ijsbaan laten kappen. Volgens de natuurliefhebbers ging het daarbij om zowel dode, als 'stervende' bomen waarin zowel vleermuizen als spechten huizen. Mevrouw Timmermans-Kymmell vindt de bezorgdheid van deze mensen overdreven. 'Het is ons bos. En zo lang het van ons is doen wij er mee wat wij willen', zegt ze.

Bij deze kwestie gaat het om ongeveer veertien bomen. De oorzaak dat ze gekapt moeten worden ligt in het trekken van de waterloop. 'Daardoor zijn de bomen doodgegaan. Overigens gaan er wel meer beuken dood. Dode bomen leveren een gevaar op, bijvoorbeeld door vallende takken. Die verantwoordelijkheid willen wij niet dragen. Bovendien heeft de gemeente ons gevraagd iets aan deze gevaarlijke bomen te doen', zegt mevrouw Timmermans.

Volgens de heer H.E. van der Lans uit Lieve- ren van de stichting Vrijwillig Bosbeheer is daarmee ook het lot bezegeld van een heuse vleermuisboom. 'Deze boom werd al zo'n tien jaar bestudeerd door de afdeling Natuur- bescherming van het Staatsbosbeheer. Hij stond niet langs de weg en leverde weinig ge- vaar op. Ik wil niet zeggen dat het kwade wil is geweest om deze, volgens mij bij iedereen in Roden bekende, vleermuisboom te kap- pen. Maar ik vind het getuigen van dom- heid', zo zegt hij.

Dit schreef Karel Beckmans in de 'Emmer Cou- rant' van 2 februari 1982.

S. Braaksma, verbonden aan de afdeling Na-

tuurbehoud van het Staatsbosbeheer, U- trecht zegt: 'Ik telde in de voorgaande jaren in mei 's avonds vaak meer dan 100 uitvlie- gers. In 1981 zelfs nog 136. Hierbij waren zo- wel Rosse Vleermuizen, als ook enkele tien- tallen kleinere dieren. Het is bijzonder jam- mer dat deze boom nu is geveld. Er zijn na- melijk op landgoed Mensinge ook tijdens de beruchte stormen van 13 november 1972 en 2 april 1973 al enkele belangrijke vleermuisbo- men verloren gegaan'.

Zie ook 'Nieuwsblad van het Noorden' d.d. 2 februari 1982.

Foto: Nieuwsblad van het Noorden.

Vleermuisbescherming-cursussen

De Schweizer Bund für Naturschutz (SBN) organiseert samen met het Zentrum für Um- welterziehung (SZU) op 19 juni 1982 (met een herhaling op 28 augustus 1982) een cur- sus met als thema: biologie, ecologie en syste- mastiek van de vleermuizen, achteruitgang, de rol in het bijgeloof. Bescherming: maatre- gelen voor soorten die in boomholten en ge- bouwen verblijf houden.

De leiding berust op 19 juni bij de zoölogen Peter Zingg en Jürgen Gebhard, Naturhisto- risches Museum, Basel en op 28 augustus bij de biologen Hanspeter Stutz en Patrick Wie- demeier. De cursussen worden gehouden te Bern (19 juni) en Ökozentrum Stein AR (28 augustus).

De Das in het Vlaamse gewest

Door het Koninklijk Besluit van 22 septem- ber 1980 genieten een aantal zeldzame dier- soorten in het Vlaamse gewest een volledige bescherming (zie ook het vorige nummer). Voor onze 'roofdieren': Wezel, Hermelijn, Bunzing, Otter, Das, Boom- en Steenmarter en Vos blijft er echter nog veel te doen.

De wetgever heeft het wel nodig gevonden de jacht op deze dieren niet meer open te verklaren, maar een volledige bescherming dringt zich toch op. Om dit te bereiken startte in Vlaanderen een nationale campagne ter be- scherming van onze roofdieren (postbus 10, 9740 Gavere, België). Als deze campagne binnen korte tijd de beoogde resultaten kan bereiken is de toekomst van Wezel, Herme- lijn en Bunzing nog veiliggesteld. De Otter en de Marters staan er slechter voor, maar hun totale bescherming kan misschien beletten dat ze volledig zullen verdwijnen. Voor de Das komt elke beschermingsmaatregel te laat. Jammer!

Voor Vlaanderen gaat de Das zo langzamer- hand tot de geschiedenis behoren. Iedereen, die nog iets over de Dassen van vroeger of nu weet, moet niet nalaten om mij hierover na- der in te lichten. Ik ben van plan om hierover

een samenvatting te schrijven. Hiermee hoop ik mijn steentje bij te dragen opdat tenminste iets in de herinnering aan onze eigen Vlaamse Grimbaard bewaard zal blijven.

■ Willy Troukens, Van Souststraat 502, 1070 Anderlecht, België.

Limburgse Zoogdierenwerkgroep

De Zoogdierenwerkgroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg werd in maart 1980 opgericht waarbij tevens een stuurgroep werd gevormd: voorzitter: J. Austen, secretaris: J. Wanders, lid: drs. A. Lenders.

In 1980 telde de werkgroep 22 leden. Het doel van de zoogdierengroep is: het verzamelen van gegevens over verspreiding, habitat en leefwijze van de in Limburg voorkomende zoogdieren; het coördineren van waarnemingen en literatuurstudie en het in stand houden van goede contacten met overige belangengroepen, waardoor een eventueel daadwerkelijk en noodzakelijk ingrijpen mogelijk blijft.

In 1980 werden twee excursies en negen bijeenkomsten gehouden. De eerste bijeenkomsten waren gewijd aan het opstellen van een waarnemingskaart en daarbij behorende handleiding.

De huidige secretaris van de Zoogdierenwerkgroep in Limburg is J.H.M. Austen, Heerlerbaan 51, 6418 CA Heerlen.

Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN) vraagt medewerking voor dassen-inventarisatie

In 1980/1981 is er in Nederland een inventarisatie van de Das (*Meles melis* L.) gehouden. Deze inventarisatie zal aansluiten op het onderzoek van Van Wijngaarden & Van de Peppel in 1958/1959.

Soortgelijke inventarisaties zijn ook uitgevoerd in Engeland, Denemarken en Tsjechoslowakije.

Het doel van de Nederlandse dasseninventarisatie van 1980/1981 is een beeld te verkrijgen van:

- a. de huidige stand van zaken
- b. de voor- of achteruitgang ten opzichte van 1970 en 1958/1959
- c. de eventueel noodzakelijke beheersmaatregelen

De resultaten zullen enerzijds van nut zijn voor het beheer en de bescherming van de Dassen in Nederland, anderzijds wellicht bijdragen tot een betere kennis van hun levenswijze. Afgaande op de gegevens, die ons ter beschikking staan, is er op veel plaatsen sprake van een achteruitgang van de dassenstand,

met name in Zuid- en Midden-Limburg en Noord-Brabant. In Friesland en op de Veluwe, waar dank zij het opnieuw uitzetten van Dassen een vooruitgang viel te bespeuren, lijkt weer een periode van vooruitgang te zijn ingetreden.

Aangezien het té tijdrovend zou zijn om overal de Dassen via directe waarneming te tellen, zal het aantal dassenburchten gebruikt worden als de maat voor de populatie-grootte. Daarbij zal uiteraard een nader onderscheid worden gemaakt tussen bewoonde en niet-bewoonde burchten en burchten waar jonge Dassen zijn geboren en dergelijke.

Het veldwerk voor de inspectie van de burchten is voor een groot deel in de periode van april-oktober 1980 uitgevoerd door medewerkers van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Staatsbosbeheer en particulieren.

Het veldwerk werd gecoördineerd door J. Wanders en J.C. Werschkuil (Zuid-Limburg), J.J. Dirkmaat (Rijk van Nijmegen), A.M. Hottinga (Noord-Veluwe), J. Vink en J. Wiertz (overige gebieden; tevens eindredactie en algehele coördinatie).

Een ieder, die nog gegevens wil verstrekken over ligging en bewoning van dassenburchten, plaats en datum van waargenomen Dassen, plaats en datum en vermoedelijke oorzaak van doodgevonden Dassen, wordt verzocht vóór 1 mei 1982 contact op te nemen met één der onderstaande adressen. Gegevens, die na bovengenoemde datum worden ontvangen, kunnen helaas niet meer in de eind-rapportage verwerkt worden.

■ J. Vink, Staatsbosbeheer, Inspectie Natuurbeheer, Griffioenlaan 2, 3502 LA Utrecht, 030 - 852 758 J. Wiertz, Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Kasteel Broekhuizen, Broekhuizenlaan 2, postbus 46, 3956 ZR Leersum, 03434-2941.

Eliomys

'Eliomys' is het driemaandelijks officieel orgaan van de Nationale Zoogdierenwerkgroep van de Wielewaaljongeren. Dit gestencilde blad bevat veel interessante informatie over zoogdieren in België. Bovendien worden er regelmatig ook krantenartikelen in afgedrukt.

Het doel van de Nationale Zoogdierenwerkgroep is de studie en de bescherming van de in het veld levende Europese zoogdieren en hun biotopen.

Redactie & administratie: José De Laender, Driebundelstraat 19, 9200 Wetteren, België. Jaarabonnement kost minimaal Bfr. 50 te storten op rekeningnummer 290 - 0191181 - 15 van de Generale Bank, ten name van José De Laender met vermelding 'ABO.ELIOMYS'. Hierin is tevens het lidmaatschap van de Zoogdierenwerkgroep begrepen.

Tulip boekt eerste resultaten in walvisonderzoek

De bemanning van het zeilschip 'Tulip' heeft interessante resultaten geboekt bij het walvisonderzoek in de Indische Oceaan. Bij de Kuria Muria-eilanden onder de zuidkust van Oman is het 'zingen' van een Bultrug, een baleinwalvissoort van circa 20 meter lengte waargenomen. Het is waarschijnlijk voor het eerst in de geschiedenis van het walvisonderzoek dat in dit gebied het geluid van Bultruggen is opgenomen.

Eerder waren door de onderzoekingen van dr. Roger Payne al geluiden van Bultruggen waargenomen in de Stille Oceaan bij de Hawaï-eilanden en in de Atlantische Oceaan bij de Bermuda-eilanden. Uit deze geluidsonderzoeken was vast komen te staan dat Bultruggen alleen zingen als ze in hun voortplantingsgebied zijn in de buurt van de evenaar.

Voor hun voedsel trekken de walvissen in de Stille- en Atlantische Oceaan naar de Noordelijke en Zuidelijke IJszee. Bij de Indische Oceaan, die in het noorden begrensd wordt door land, is tot nu toe weinig bekend over de trekbewegingen van Bultruggen.

Nu de 'Tulip' in het noorden van de Indische Oceaan het zingen van de Bultrug heeft waargenomen - op een plaats waar zich tevens hun voedselgebieden bevinden - zijn er sterke aanwijzingen dat de Bultruggen in de Indische Oceaan *niet* migreren. Dit in tegenstelling tot hun soortgenoten in de andere oceanen.

Ook heeft de bemanning van de 'Tulip' een aantal monsters van bultrug-ontlasting kunnen vergaren. Een analyse van wat Bultruggen eten, is daardoor mogelijk; onder de restanten bevonden zich onder andere de overblijfselen van Inktvissen.

Het wetenschappelijk onderzoek aan boord van de 'Tulip', dat gefinancierd wordt door het Wereld Natuur Fonds - Nederland, is gestart in december 1981 en zal drie jaar duren. Het zal voornamelijk gedaan worden in het noordwesten van de Indische Oceaan en geconcentreerd zijn op het gedrag van Potvissen, een tandwalvissoort, die sinds vorig jaar niet meer bejaagd mag worden.

De 'Tulip' heeft al een twintigtal waarnemingen van Potvissen gedaan, alsmede een groot aantal Dolfijnen en dolfijnsoorten.

Sinds 1979 zijn de Indische Oceaan en de aangrenzende zeeën in het noorden tot walvisreservaat verklaard door de Internationale Walvisvaart Commissie.

Commerciële walvisvaart is in dit gebied voor een periode van 10 jaar verboden.

Gedurende die periode moet wetenschappelijk onderzoek uitwijzen dat dit tijdelijk verbod verlengd moet worden.

Volgens de Nederlandse bioloog Pieter Lagendijk aan boord van de 'Tulip' is het onderzoek van walvissen en Dolfijnen in dit oceanisch reservaat 'veelbelovend'. 'Het is erg verheugend dat er nu al eerste resultaten in het onderzoek zijn geboekt en dat wij al vele waarnemingen van walvissen en Dolfijnen hebben kunnen registreren. Op deze manier hopen we ook een bijdrage te kunnen leveren aan de zo noodzakelijke wereldwijde bescherming van de bedreigde walvissen'.

De 'Tulip' is inmiddels uit de wateren van Oman vertrokken en zal haar tocht via de kust van India vervolgen naar Ceylon en vandaar naar de Seychelleneilanden.

Nederlands onderzoek ter zee

In het NOS-radioprogramma 'Overmorgen' werd op zondag 7 februari (Hilversum 2, 20.30-21.30 uur) een reportage uitgezonden van het vertrek van Hr. Ms. 'Tydeman' voor onderzoek ter zee. Vanaf het schip zal onderzoek worden gedaan naar het voorkomen van diverse soorten plankton en de geografische verspreiding daarvan, waaruit conclusies kunnen worden getrokken met betrekking tot de visserij ter zee, de eventuele verhoging van koolzuurgas in de atmosfeer en de effecten van vervuilde stoffen in de Atlantische Oceaan. Zware metalen, zoals die bijvoorbeeld in zee gestort zijn voor de oostkust van Amerika, kunnen de aanwezigheid van plankton midden op de Atlantische Oceaan in sterke mate beïnvloeden.

Prof. dr. S. van der Spoel, verbonden aan het Instituut voor Taxonomische Zoölogie van de Universiteit van Amsterdam: 'Bij dumping hebben twee partijen (voor en tegen) gelijk, want beide kunnen niet aantonen hoe de situatie was of hoe de situatie wordt'. Hij is dan ook sterk gekant tegen dumpen op dit moment, voordat zijn onderzoek is afgerond. 'Als je het in zee dumpt, kun je het nooit meer weghalen. De zee is één van de grootste buffers van onze atmosfeer. De zee heeft een grote invloed op de mensheid aan de wal. Als er op of in zee iets verkeerd gaat, ook al gebeurt dat op 4 km diepte, dan is het te laat. Er zijn praktisch geen rustige plekken op de oceanbodem aan te wijzen. Het beste is, zodanig te dumpen, dat het materiaal terug gaat naar de schoot van moeder aarde. Bijvoorbeeld daar, waar de continentale platen tegen de oceanische platen botsen, waardoor de oceanbodem wordt afgebogen naar

beneden en weer in de gesmolten kern teruggaat. Terug in het magna'.

Prof. dr. Van der Spoel zei een en ander in reactie op de uitspraak van staatssecretaris, mevrouw mr. J.J. Lambers-Hacquebard, voor Milieuhygiëne in NRC Handelsblad van 30 januari 1982, waar zij stelde, dat de zee de enige plaats is, waar nog gedumpt kan worden.

'Zeehonden-moeder' krijgt Visser-Neerlandiaprijs

Op 2 oktober 1981 is in het gebouw van de Vlaamse Raad te Brussel de Visser-Neerlandiaprijs uitgereikt aan mevrouw Lenie 't Hart-Godlieb uit Pieterburen. Zij is de verzorgster en 'moeder' van zieke, verwonde en verweesde Zeehonden in haar zeehonden-crèche te Pieterburen. Jaarlijks zorgt zij er voor dat er tientallen Zeehonden, die ontijdig in handen van de mens zijn gekomen, weer na kortere of langere verzorging geheel gezond in de Waddenzee kunnen worden vrijgelaten.

Tot de andere gelukkigen behoren het echtpaar Van de Brekel uit Hoensbroek, Zuster E. van de Mast uit 's-Gravenhage. M. van Haegendoorn en C. de Ridder, beiden uit België.

Zij allen kregen prijzen toegekend vanwege hun persoonlijke verdiensten voor de Nederlandse cultuurgemeenschap. Ook viel aan verschillende Nederlandse en Belgische instellingen een prijs te beurt.

Verzorgster Lenie 't Hart bij haar zeehonden.
Foto's: D.A.C. van Hoorn.

Zeehonden in de Mokbaai, Texel

De 'Texelse Courant' van 23 februari 1982 meldde dat er zich al enkele weken drie Zeehonden in de Mokbaai ophouden.

Ze liggen doorgaans op een zandbank, die de afgelopen winter is ontstaan. De verwachting dat de dieren spoedig weer zouden vertrekken, werd niet bewaarheid. Gerrit de Haan van het Natuurrecreatiecentrum vertelde dat in de Mokbaai nooit eerder Zeehonden zijn gezien. Hij vermoedt dat ten minste één van de dieren een uit Engeland afkomstige Grijze Zeehond is. Grijze Zeehonden zijn voor hun voedsel vooral op rondvis aangewezen, die in het diepere water bij de ingang van de baai wel is te bemachtigen. Voor nieuwsgierigen behoeven ze niet te vrezen, want die zouden over militair terrein moeten komen en dat is verboden.